

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:
Rózsater, Kardos-ház, 16. sz. alatt.
Ide intézendő a lap szellemi részét illető minden közlemény. Kéziratok
s levelek vissza nem adandók. Bérmentetlen levelek csak ismert kezek-
től fogadhatók el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Helyben házhoz kordva vagy vidékre postán küldve:
Egész évre 10 Ft. — Félévre 5 Ft. — Negyedévre 2 Ft 50 kr. — Egy hónapra 1 Ft.
HIRDETÉSI ÁR:
Egy sorra 100 szavú sorra 5 kr. — Helyszíni hirdetésre külön
árakat állapítunk meg. — Nappalra 4 sorra 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:
Kutasi Imre könyvnyomdája, Főplacc, Sz. Nagy Károly-ház.
Ide küldendő a lap anyagi részét illető minden közlemény egyúttal az
előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és a hirdetések.

Mire jó ez a bosnyák vita?

(T.) Elmondta Apponyi grófról, hogy a mit ő tesz, mindent azért tesz, hogy magának népszerűséget teremtsen. Az kell neki. Az Apponyi név lefelé nem jól hangzik, hát ezt a hibát helyre kell hozni, a mennyiben parlamenti országban népszerűség nélkül kormányozni nem lehet. — Előbb erre a haszontalanság-ra nem volt szükség, hát az Apponyi grófok (mi leg-
alább úgy tudjuk s a mi igaz, talán ki-
mondani se bűn; eleget beszélnek ők Ti-
szára olyat, a mi nem igaz) — arra nem
is igen sokat adtak; — most azonban
fordulván a koczká, a szerep játszához a
népszerűség is feltétel, hát azt meg kell
szerezni.

Egyik cikkünkben elmondtuk már e felelti nézetünket s eme nézetünkben az Apponyi gróf legutóbbi beszéde csak megerősít bennünket. Mily ügyesen kitalálta itt is, hogy kell a népszerűség keresésének utján tovább haladni. Az az ötlete ugyanis, hogy Tiszának komoly fejtegetésével szemben, melyet a kormányelnök az »occupatio« értelmének magyarázására mondott, ő a magyar »megszállás« kitével használta föl, a mi a népszerűség hajhászásának szempontjából nem volt rossz; hanem persze csakis abból a szempontból, mert ha mint komoly okoskodást akarjuk tekinteni: akkor minden kritikán alul áll.

Mert hiszen igaz, jól esik némely magyaroknak hallani, hogy ume: a kormányelnökkel szemben Apponyi Albert gróf az »occupation« francia kitével élve a »megszállás« magyar kitével állítja; — mondom, ez jól esik némely magyar fülnek, sőt a ki a dologban talpra esett valamit lát, még röhöghet is rajta, — a mely réből a népszerűségnek az Apponyi részére bőven is kijutott a jutalom, — de ha Apponyi gróf ezen érvelésével az előtt az európai diplomata testület előtt lépett volna fel, mely az »occupatio« tényét az európai diplomacia által elfogadott francia nyelv értelmében határozta el, — hát ugyan szépet látott volna. Már pedig annyit tudhat a vitélő gróf itthon is, hogy habár a magyar szövegben »megszállás«

fordul elő »occupatio« helyett, — de hogy azért nem a fordítás, hanem az eredeti szöveghez határoz, s hogy a »megszállás« szó magyarban csakis azért használhatók, mert az »occupatio« kitévelnek ez még a legjobban megfelel.

Hát mondom, népszerűség-hajhászásból sokat meglehet tenni, s a mint a röhögés mutatta, hát Apponyi ur ez irányban nem tévesztette észét, de hogy a komoly diplomata előtt az eféle fejtegetések bunda szaga nem imponál, sőt hogy az illető a kicsinylő megvetés félreismerhetetlen kifejezésével fincsorítja el arcát, arról Apponyi gróf bizonynyal meggyőződést szerezhetne magának, ha látná, midőn az illető diplomaták beszédének eme fazonos részét olvassák.

Hogy azonban mennyire aláhánytolt már eme »bosnyák kortes-tökének« az értéke, mely pedig az ellenzéknek egyik leg-hatásosabb fegyvere volt eddig, onnan látszik, hogy a mesterséges fölszínen tartást mai napság már csak ily fogásokkal lehet elérni. A parlamenti ellenzék már-már kétségbe volt esve, hogy a közérdekeltség felkorbácsolására mivel állhasson ismét elő, míg egyszer csak Eötvös Károly felfedezte a kompetencia kérdését, a mit hogy mily mohón kaptak, hát ume a habarék példája, mely máskülönbén kénytelen lett volna a költségvetést megszakítani. Most pedig még vitézebb Don Quijote-féle hadjáratot üznek a szélmalom ellen, mint maga a szélbal.

Szilágyi Dezso éppen úgy, mint Apponyi, csupán a kompetencia kérdésének csűrös-csavarásával és komédiázásával bírtak hatásra szert tenni, mert míg ezen themára nem tértek, a t. ház aludt, s mikor a themából kifogytak, a t. ház ismét elaludt. — Ott vannak az országgyűlési beszédek, az: »élénk helyeslés«, »élénk derűlttség és éljenzés« — stb. mind csak a beszédek derekán van jelezve, míg a beszédek elején vagy vége felé csak imitt-amott hangozott föl egy-egy álmos »ugyvanc«.

Az az egész nagy hegy tehát, mely mint az okkupáció rettenetes ténye állt a

nemzet előtt, ma már semmi más, mint egy hangyaboly, melyet a kompetencia kérdésének hangyái bolygatnak meg, s ha majd ez a kérdés is elzúllt, hát még a hangyaboly is eltűnik a földszínről.

Ez pedig onnan van, mert a közvélemény is napról-napra józanodik, és az okkupáció tényével nemcsak kibékül, de annak szükségességét is belátja. Ezért nem hatott a Szilágyi és Apponyi beszédek csak az a része, mely a kompetencia körül forgott, — levén ugyanis a megszállás tényével foglalkozó és a megszállást kártható többi argumentum lapos és silány, agyonlapitva és megtörpítve azon érvek által, melyek az okkupáció mellett szólnak.

Ez a vita tehát nem távolabbra vitte, de közelebb hozta és hozza a közvéleményt az okkupáció lényegéhez, melyet most már kevesebb borzadállyal vizsgálva, azzal meg fog ismerkedni, barátkozni és elfogja ismerni szükségességét.

— A szatmármegyei ismert kérvényt tárgyalta tegnapielőtt Vasmegeye közgyűlése. A törvényhatóság a feliratot egyszerűen tudomásul vette.

— A képviselőház tegnapi ülésén a vita már nem kelthetett nagyobb érdeket. A t. ház ki van merülve. Mezei Ernő, Mukácsy Ernő, Kerekes Ágost a különvélemény mellett szónokoltak. Az utóbbiak az a derűtséget keltett új eszméje támadt, hogy a bosnyák politikára szükséges költségeket csak a kormányparti kerületek fizessék. Mocsóry Lajos, a kinek pedig mint pártja élökének, leginkább kellene arra törekednie, hogy a párt a parlamenti állam tekintetében megőrizze méltóságát, maga is a kormány-politika hazudozásairól beszélt, a kormány-parti figyelmességben részesült, a közbeszóló Csányi pedig határozott rendreutastásban. Puluszky Ágost tüzesen beszélt ugyan Szilágyi indítványa mellett, de szintén csak üres ház előtt.

— Bécsből értesült forrásból sürgönyözik az »Ellenőr«-nek, hogy gr. Beust nagy-követ nyugalomba lépett és gr. Wimpfen nevezetett ki helyébe párisi nagykövetté. Hogy ki megy az utóbbi helyébe Rómába, ma még nincs elhatározva. Kállay osztályfőnök, kinek

a legközelebbi napokban el kell magát határoznia, vajjon átveszi-e a közös pénzügyminiszteri tárczát, volt első sorban a római nagyköveti állásra kijelölve, de valószínűleg spanyolországi nagykövetség, Ludolf gróf fog az olasz udvarhoz nagykövetté kineveztetni.

Körössy Sándor beszéde.

— A képviselőház május 23-iki ülésén.

Beszéde elején constatálja, hogy a jelenlegi vitában olyan nyilatkozatok is történtek, melyek a feurforgó napirenddel okozati összefüggésben nem állanak. (Halljuk!) Ha ilyen személyekre vonatkozó nyilatkozatok nem történtek volna, aligha szólalt volna fel, mert oly magas politikai fény megbíralásához, mint a minő monarchiánk részéről Bosznia és Herzegovina occupatioja, nem elég a népgyűlések hangulatát meglesni, nem elég a korcsmai és kávéházi beszédeknek meghallgatni, hanem egy kis történelmi ismeret is szükséges, különösen az államok fejlődését és a diplomacia hálózatát illetőleg. Ezek kell, hogy ismerve legyenek. Szólok pedig megvallja, hogy sem az orosz diplomatiával, sem Bismarckal, sem Franiar-szággal semminemű összeköttetésben nem áll. (Elnék derűtségre a szélső baloldalon.) Ha mégis felszólt, teszi ezt leginkább azért, hogy segítsen elhárítani a szabadelvű párttól azt a vádat, mintha szabad meggyőződését itt nyilvánosan kimondani nem merné.

Mielőtt a törvényjavaslata ráterne röviden Németh Alberttel polemizál; majd az ellenzék által benyújtott határozati javaslatokat bírálja s így folytatja: En az ellenzék részéről tett kifogásokat magam részéről helyeseknek, elfogadhatóknak nem tartom, sőt elfogadhatónak nem tartom azon törvénymagyarázatot sem, — a melyet Szilágyi Dezso képviselő ur, — megvalom hatalmas dialektikával, itt e házban előadott, midőn azt be akarta bizonyítani, hogy az 1880. VI. t. cz.-ben nemcsak a tulajdonképi közigazgatásról, hanem az összes boszniai költségekről van szó. Hogy miért nem tudom elfogadhatóknak, bár a t. igazságügyminiszter ur már fejtegette, ha méltóztatnak megengedni, én is megkísértem. (Halljuk!) De mielőtt ezt tenném, méltóztatnék megengedni, hogy gr. Apponyi Albert képviselő ur némely állítására, és fogalom-meghatározására egy pár rövid észrevételt tessek; mert ha erre megteszem a magam észrevételeit, megkönnyítem ez által a Szilágyi Dezso képviselő ur törvénymagyarázatára vonatkozó észrevételeim előadását is.

Apponyi Albert gr. képviselő ur a közigazgatás fogalmát úgy állította fel, mint ismert fogalmat. Beszédében azonban mégis

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A gyilkos.

Elbeszélés.

Vértesi Arnoldtól
(Vége.)

Lehet, hogy meghallottak valamit abból, a mit az a léha Zeleméry Jenő az egész városban kúrtolt. Azt beszélte, hogy hallatlan boldog szerencsem van, nől kapom a gazdag Pinter Valeriát, csak még egy évig várunk a kőzfogóval, mert a menyasszony még igen fiatal, hanem a kastélyt már építik számára falun.

Megtámadtam az utcán, honnan merítette ezt a boldog mesét? Csak nézett rám a hülye, alattomos, pislogó szemével és nevette. Tudja ő, a mit tud, azért, hogy nem mondtam neki semmit; ne is tagadjam, mindent tud.

— No hát akkor azt is tudod, hogy mind csupa hazugság, szemtelen, aljas hazugság; — fakadtam ki dühösen.

Vállalt vonogatta, barkóját simogatta, nyakakendője csokrát igazgatta.

— Hüm . . . furcsa! . . . Mikor az embernek a szerencse csaknem karjai közé dobja a dugzagad menyasszonyt . . . Egyébként a te dologod.

Azzal odább állt. Ugy látszott, nem tudja higlye-e, nem-e, a mit mondtam neki? Különbösen is szörnyen föl voltam már ingerülve; ez a dolog meg jobban fölingerelt. Másnap korán reggel fölkerestem Zeleméryt lakásán.

Elsápadt, úgy megijedt, a mint beléptem. Valami szörnyű fenyegető kifejezés lehetett arczomon.

— Ej, — pajtas, — szolt kezemet megfogva, mielőtt még egy szót szólhattam volna, csak nem haragszol azért a gyerekségedért, a miről tegnap szó volt köztünk? Tudod az embernek eljár néha a szája, de jó akaratból . . . isten bizony csupa jó akaratból . . .

— Tudni akarom, kitől hallottad azt a pletykát? — szakítottam felbe hevesen. Torkát köszörülte és vállait rángatá egy darabig.

— Hát úgy beszél . . . tudod, nehéz azt kutatni, — ki kezdte . . . beszél . . . Egyébként, ha épen olyan nagyon akarod tudni, hát megmondom neked . . . A francia kisasszonytól, a nevelőnőtől hallottam . . . Annak csak kell tudni valamit a dologból.

Az a név minden idegemet megreszkettette. Mint az örült úgy rohantam el. Két hét óta nem beszéltem már Heloise-val, mindig ki tudta kerülni; de most látta, hogy nem kerülni ki. Nem is igyekezett.

— Igaz — szolt, midőn a lezkeóra végén fölkeltem a zongorától, — ön még nem látta, micsoda karácsonyi ajándékokat kaptam; jöjjön csak, nézze meg.

Oly vidáman, gyermekdeden hangzottak szavai s oly nyugodt felsősséggel tekintett reám, hogy szinte megzavarodva hátráltam.

— Fél talán tőlem? — szolt nevetve. S előre ment. Szótlan követtem.

Fejem iszonyuan zúgott az egész lezkeóra alatt, a hangyék tanczoltak szemem előtt, s néha csaknem az egész szoba elhomályosult; de most egyszerre tisztán, világosan láttam mindent, valami csodálatos nyugalom szállt meg, melytől magam is megborzadtam.

Midőn Heloise szobájába értünk, a kaczér leány nevetve fordult felém.

— Miért haragszol? — Elmondtam neki. — Ennyi az egész? — szolt ajkát gnyosan félrevonva, s apró fehér fogait villog-

ta va. — Nos, hátha azt a tréfát komolyan értettem volna?

Oly rut, oly visszataszító volt arca e pillanathban. Végig nézett szuró szemével, aztán halkán folytatta:

— A sors nem dob minden pillanathban utunkba egy-egy arany zsákok. Hallgass ide. Mindketten boldogok lehetünk, te Valeriával, én azzal az aranygyapjas báránnyal Vilmossal.

Megdermedve hallgattam. Azt hitte kétkedem Pinterék miatt, s megnyugtanni akart. Biztosan mondhatja, hogy csak kezemet kell kinyújtanom, s megkapom a leányt.

— Hallgass, — szakítottam felbe; — én nem fogom kinyújtani kezemet Valeriáért, és te nem fogsz azé az emberé lenni . . . Nem! . . . Soha!

Egy percze nagy fekete szemében valami láng villant meg, melyről azt hittem, hogy szerelem. Hevesen atóltt magához szorított, s kedves egyetlenének nevezett.

Hanem aztán gyöngéden elolt.

— Hagyj csak engem intézkedni. Gyermek vagy — s nekem kell gondoskodni te rólad is.

Akkor ismét fölébredt bennem a lázas düh.

— Heloise — mondtam neki, — vegét kell vetnünk e gyalázatos komédiának. Itt nincs választás. Szeretsz?

— Szeretlek, — felelt kedvetlenül. — Akkor feleségen fogsz lenni. Fejét rázta. — Nem.

Nem tudom, hogy mit mondtam neki, csak az tudom, hogy összekulcsolt kezekkel könyörgöttem, fenyegettem, mondtam, hogy mindent elbeszelek annak a fiatal embernek.

— Nem fog binni neked, — viszonzá Heloise vállonitva. Még egyszer könyörgésre fordítottam a dologot, leterdeltem előtte, át kulcsoltam lábait;

azt hiszem, zokogtam is. A lelketlen leány csak vállait vonogatta s elfordult tőlem.

— Hagyj engem! . . . Ugy ugrottam föl, mint a vadállat. Kezemmel szerettem volna szétépní az a nőt, a mint ott állt előttem. Gnyoson nézte lázas dühömet s egy szót sem szólt.

— Ez utolsó szavad? — ordítottam akkor rekedten.

— Utolsó. — Vigyázz, hogy igazán utolsó szavaddá ne váljék ez eljében, — törtem ki fenyegetőve.

Nem bírtam tovább fekezni magamat s feleje rohantam.

Elsápadt s megrettenve hátrált pár lépést. Hanem abban a pillanathban én is visszanyertem egy-zerre eszméletemet. Jéghideg keserűség ömlött át szívemen s attól kezdve tisztán tudtam, hogy mit cselekszem; de mégis úgy éreztem, mintha nem álltam volna ott egyeül, hanem valami láthatatlan lény állt volna ott mellettem s az vezette volna kezeimet, lábamat, gondolatomat s mintha nem én, hanem az a láthatatlan lény mondta volna az én szavammal.

— Holnap még egyszer eljövök az utolsó szóért . . . holnap ilyenkor. Heloise nem felelt rá.

Midőn kijöttem s átmentem a szomszéd szobán, úgy rémlett nekem, mintha Pinter kisasszonyt pillantottam volna meg ott s mintha egy sóhajt, mely, fájdalmas sóhajt is hallottam volna De oly homályosok voltak szemem, oly zűrzavaros agyam, aztán már esteledett is; lehet, hogy csak képzelődtem.

Táutorogva leértem a lépcsőn, kijutottam az utcára. A lámpákat gyújtották meg épen akkor, arra emlékszem. Hogy jutottam haza és mikor, azt már nem tudom; de tudom, hogy mikor az ágyban feküdtem, nagyon fá-

zet.
y iroda-
zából, az
z. házá-
ajánlani,
BIRO
et,
törés
lelemmel,
közve-
biztosító
azon elő-
bármely
ntézet
PEK,
gyomor min-
en,
uhatalan az
i a y, gyomor-
rosz szagu lehel-
vananyu felbűfő-
gyomorhurut, gyó-
hugyképződés,
nyálkaképződés,
andor és hányás,
a az a gyomor-
gyomorgás,
s, a gyomorok
éget és ital
ata, lép- és m j-
nyeres bantál-
használat
kr.
Dr. Kosebnock
gyógyászatiában,
Fodalom minden
Kereskedésben.
tár nagyhan
oly.
gyógyászatiában
szághan.
tmény.
nyszék és ennek
ni, h. szoboszlói,
rményi és h.n.-
merülő könyvkö-
sután következő
folyó évi június
évenszéki elnöki
ivatnak, hogy a
frt bánatpénzzel
neg, vagy az ár-
bélyezett s fent
mázó zárt ajánla-
fejlesztével fognak
az árletésre vo-
roda vezetőjénél
intheők.
20-án.
gyény.
te
rucler
er. ang. priv. silb.
lom)
Apparat mittelt Wuh-
Bege ohne Besse eine
fer, tiefschwarzer (auch
wedge auch einzeln in
nützung als Druckfach
alle bisherigen Copir-
en 2c. weit hinter sich,
fähigkeit, übertrifft solche
r. 1 25-31 % = 2R.
r. 3 40-50 % = 2R.
ife der Presse u. Ori-
& Damann.
ntreich u. verläufig.

az administratio fogalmát oly tag értelemben írta körül, hogy azalatt nemcsak a tulajdonképi beligazgatás, hanem az állam igazgatás minden tagosulata értendő.

Szerint közigazgatás fogalma alatt értendő a beligazgatás, külügyi igazgatás, közoktatás, közgazdaság, hadügyek igazgatása. E tételből azután azt akarta bizonyítani, hogy a berlini mandatum a fenségi jogok gyakorlásának teljességét ruházta monarchiánkra, kivéve a török szultán souverain jogát. Ebből aztán azt a következményt vont le, hogy az occupatio és az administratio fogalma a gyakorlatban összeesik s a mi 1880. VI. t. cikkünk mind az occupatióról, mind az administratióról rendelkezik.

A mi a közigazgatásnak a t. képviselő ur által meghatározott fogalmát illeti, részéről bevallom, hogy az elméletben, a tudomány megengedi azt, hogy a közigazgatást oly széles értelemben vegyük, mint a hogy a t. képviselő ur vette; a mennyiben az igazgatás az állami élet összes köreire kihat, de nézzen végig a t. képviselő ur összes törvényhozásunkon: Magyarországon a közigazgatást a törvényhozás mindig szorosabb értelemben vette és ez alatt az állami szerveknek a belügyekben való politikai cselekvőségét értette. Hazai törvényhozásunk, a politikai közigazgatást a hadügyi igazgatástól mindig megkülönböztette és az államakaratnak ezen ügyekre vonatkozó végrehajtást külön közegekre bízta. Sőt hogy hazai törvényhozásunk azt e mai napig is így különbözteti meg, hogy ez által csak az állami közegek tisztán belügyi politika cselekvését érti: az kitűnik magából az alkotmányból, mert míg jelenlegi alkotmányunk szerint közigazgatásunkról törvényhozásunk önállóan rendelkezik; addig a hadügyek igazgatásáról már nem önállóan, hanem a monarchia másik felének törvényhozásával egyetértőleg rendelkezhetik.

E különböztetést az 1880. VI. t. cz. is megtartotta és nézetem szerint igazsága volt a t. miniszterelnök urnak, midőn azt állította, hogy az csak Boszniai és Hercegovinai közigazgatásról, de nem hadügyi igazgatásról rendelkezett, ebből kitűnik, hogy a közigazgatás fogalmát hazai törvényhozásunk mindig szorosabb értelemben vette és abból azt az értelmet nem lehet kivonni, a melyet Apponyi t. képviselő ur mondott, hogy t. i. abban befoglatatnak a hadügyi igazgatás.

Ezen észrevétel után attérek Szilágyi t. képviselő urnak törvény-magyarozatára. Ő nevezetesen azt állítja, hogy az 1880. VI. t. cz. az összes igazgatási költégekről rendelkezett, tehát a hadi költségvetésről is. — Azt mondja nevezetesen Szilágyi Dezső képviselő ur: Már most, t. ház, a kérdés csak az, hogy ezen VI. t. cz. mi módon intézkedett a megmészárlással összekötött összes költségek rendezéséről, — igenis az összes költségek rendezéséről, mert ha e törvény nem lett volna, mindig és mindent az utolsó krajczárig az országgyűlésektől kellett volna kérni, mert mi nem ismerünk a monarchiában más hatalmat, csak az országgyűlést, mely a nemzet elsőnyen felett rendelkezik. (Helyeslés balfelől.)

Tehát mikép rendelkezett ez a törvény? Rendelkezett oly módon, hogy az összes költségeket két kategóriára osztotta, még pedig kerem ezen okoskodásomnak legszigorubb ellenőrzését a ház részéről — a rendes administratio körébe eső költségekre, vagy, a mint a törvény magát kifejezi, a rendes közigazgatás érdekében felezendő összegekre és azokra az összegekre, melyek „nem a rendes közigazgatás érdekében felezendők.”

Erre t. ház, nézetem az, hogy bármily fényes beszédet mondott is a t. képviselő ur, bármily fényes dialectikával támogatta is állítását, de mégis tévesen fogta fel e törvény-

czikk értelmét. Elemezzük e törvényczikket a jogi hermeneutika szabályai szerint, ne csak úgy felületesen szóljunk hozzá, hanem úgy, mint törvény értelmezéséhez szólni kell. Az igen t. képviselő ur éppen úgy tudja, mint én, hogy minden törvényben két főmomentumot kell figyelembe venni, t. i. a törvény szavát és a törvényhozó akaratát, czélját. Már Celsius megmondta: „Scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac protestatem.”

Ha az idézett t. czikket nyelvtanilag bonczoljuk: azon eredményre jutunk, hogy abban semmi másról nem történt rendelkezés, mint Bosznia és Hercegovina közigazgatásáról. — Hogy a közigazgatás fogalma alatt nem lehet más érteni, mint csak a politikai beligazgatást, azt már az imént bizonyítottam. Hogy hazai törvényhozásunk a politikai igazgatást mindig elkülönítette a hadügytől, ezt azt hiszem, nem szükséges bővebben magyaráznom.

Átmegek most már azon kérdés elemzésére, hogy kimenjünk-e mindjárt Boszniából vagy pedig ottan maradjunk. Én azt hiszem, t. ház, hogy ha e kérdésre helyesen akarunk megfelelni, akkor előbb egy más kérdésre kell feleletet adnunk. Nevezetesen: helyesen cselekedett-e kormányunk, midőn a berlini congressuson a mandatumot elfogadta és Boszniát és Hercegovinát occupálta? Ha pedig ezt a kérdést veszzük tárgyalás alá, akkor habár csak röviden is vissza kell tekintenünk, hogy mikép állott a keleti kérdés az orosz-török háboru előtt és mikép áll azután? Az orosz-török háboru előtt létezett szomszédságunkban egy nagy állam, melyet a középkor lovagias despotái különböző nemzetiségű és vallású nepek-ből takoltak össze. Ez az állam a török állam volt. Ezen államnak a megalakulása óta az volt a szerencsétlensége, hogy nem illett bele a keresztény európai jogrendszerbe vallásánál és szokásainál fogva. Már IV. Henrik francia király felhívta Európa fejedelmét, hogy a törököket közös erővel kergessék ki Európából. Azonban mint tudjuk, IV. Henrik orgyilkosság áldozatául esvén, e tervét végre nem hajhatta. Találkozott Európában egy nagyhatalom, a mely e terv keresztülvételét magára vállalta. E hatalom az orosz hatalom. A vita folyamán már több ízben keresték, hogy mi volt a boszniai lázadásnak oka. (Halljuk! Halljuk!) Semmi nem volt más t. képviselőháznak, mint az orosz hatalom terjeszkedési vágya. (Derültség balfelől. Ugy van! jobbfelől.) A roppant terjedelmű orosz birodalomnak egy kis szeletélyükre volt szüksége. (Általános szüneti nem akaró derültség.) Ezért elhatározta Konstantinápolyt és az Adriai tenger elfoglalását. Meg kell vallani, hogy az okos, előrelátó orosz diplomata lassan, de fokozatosan halad e terv keresztülvételé felé. 1875-ben fellázította Bosznia és Hercegovina szlav ajku lakóit és a Hercegovinában kipattant kis szikra oly lánggá fejlődött ki az orosz igazgatás következtében, hogy az egész török birodalmat megsemmisítéssel fenyegette. Ausztria-Magyarország külügyeinek élén akkor Andrássy Gyula gr. állott, a ki belátta, hogy az okos ember, ha látja, hogy a szomszéd háza ég, nem várja be, míg a láng becap a maga házába, hanem siet a szomszéd házában eloltására. És Andrássy Gyula gr. sietett is és tüzoltókat meghívta Európa nagyhatalmait — Hanem az volt a szerencsétlenség, hogy ezen tüzoltó nagyhatalmak közt olyan is találkozt, a ki nem hogy oltotta volna, hanem még inkább piszkálta és élesztette a tüzet, minek következtében oda fejlesztette a dolgot, hogy míg Montenegró és Szerbia is Montenegrót és Szerbiát föllázította s az egész török birodalmat lángba borította. Andrássy Gyula gróf ezen helyzetben nem tehetett egyebet, minthogy Német- és Oroszországgal szövetségben reformjegyzekeket bocsá-

toti az európai hatalmakhoz, melyben felhívta, hogy egyesüljenek Törökország belügyeinek rendezésére. Amde a hatalmak közt megint ott volt Oroszország s a helyett, hogy Törökország belügyei reformálására bírta volna a többi hatalmakat, izgatott és megállapította a hármias császár szövetségét. E szövetségben azután úgy kereste a dolgot, hogy sikerült neki Európa mandatumát megnyerni, és mint Európa mandatariausa ment át a Pruthon és a Dunán és roppant seregével leverte a törököket, megsemmisítette a török hadat, romba döntötte Törökországot. Most már t. ház, ezek után az a kérdés: Helyes volt-e, hogy kormányunk megengedte azt, hogy Oroszország megsemmisítse a mellettünk létezett török birodalmat? Ez oly kérdés, melyen vitakozni lehet. És hogy szokás szerint valaki onnan a t. ellenzékéről reám ne olvasson a sajtóból, hát én szintén bevallom, hogy annak idején azt nem helyeseltém. Sőt azt is bevallom, hogy mikor Bosznia occupatiójának eszméje először pendített meg jeles történéstünk, Salamon Ferencz ur által a magyar sajtóban, én voltam az, a ki „Nem kell Bosznia” czim alatt több vezércikket írtam a „Honba.” De mióta a török hatalom leverett; mióta a berlini congressus mandatumát a mi kormányunk elfogadta, megszüntem továbbra a boszniai occupatio ellen irni, harcolni, izgatni. — Mig létezett Törökország, mely habár nagy bajjal is, de mégis fegyverével fekéni tudta tartani ezen félvad barbar népeket, addig nem volt szükség arra, hogy Boszniát elfoglaljuk. De mióta nem létezik többé mellettünk a török hatalom, nem létezik állam, mely ezen félvad embereket féken tartsa, már akkor hazánk védelme, biztonsága, monarchiánk érdeke azt követelte, hogy mi menjünk oda be és ne más s azután tartsuk fen a jogrendet. Hazánk és a monarchia érdeke parancsolta, hogy bemenjünk oda, a délszláv birodalom megalakulását meggátoljuk s hadseregünk erős posztiót foglaljon, melyből csakugyan, ha egyszer a muszka megmondolná magát, a Konstantinápoly felé törökő orosz hadsapatának parancsolhas-

son. Akárhogy álljon ezen dolog t. ház, ma bevégzett ténynek állunk szemb. Törökország napjai meg vannak számlálva, s hogy mi csoda állam fog alakulni ennek helyén, azt ma nekem halandó, bármily nagy tudakos és nagy pápaszemű diplomata legyen is, nem tudná megmondani. Tény az, hogy a volt török birodalomban beállott forrongás ránk nézve veszélyessé válhat. Ha saját érdekünk, hazánk védelmének szükségessége, monarchiánk érdeke azt követelte, hogy Boszniába menjünk: eztelesség volna onnan kijönni, mikor az okok, melyek miatt bementünk most is léteznek. (Igaz! Ugy van! Jobbfelől.) Ne engedjük meg, azt kívánja érdekünk, ott egy szlav birodalom alakulását. Ne engedjük ott egy erős katonai állam képződését, mely ha egykor az oroszral meg kell verekednünk, benünket határoló támadjon meg. Mert t. ház, méltóztatassanak elhinni, hogy ha mindjárt hónap kivonulunk is Boszniából, azért Oroszország, Konstantinápoly és az Adriai tengerre vonatkozó hódítási terveivel nem fog felhagyni. (Igaz! Ugy van! jobbfelől. Zaj a szélsőbaloldalon.) Elismerem, hogy a foglalás költségei tetemesek és hogy a teherként súlyosodnak különben is megrogant pénzügyeinkre, elismerem, hogy ezen foglalás nagy pénzátfordulót követel tőlünk. De ha meggondolom, hogy az orosz hatalommal megverekedésünk csak idő kérdése, akárhogy an okoskodjanak, ennek be kell következni, mert ezt a világesemények fejlődése követeli. Ha ezt meggondolom, akkor hazánk védelme érdekében, nemzetem jövőjé-

nek biztosítása czéljából tiszta lelekkel, becsületes szándékkal megszavazom ezen foglalási költségeket. (Helyeslés jobbfelől.)

Azokban abból, hogy most megszavazom ezen költségeket, nem következik, hogy azt arra szavazzam meg, hogy ott a katonai hatalom oly fészket, oly archimedesi pontot teremtsen magának, melyből egykor az osztrák-magyar dualismust, az alkotmányt, vagy sarkalatos törvényeket, fegyverhatalommal romba dönthesse és ezen sarkalatos törvény romjain az egységes Ausztriát és az egységes Ausztriában az abszolút uralmat felépíthesse. E czélra nem szavazom meg. (Helyeslés jobbfelől.) Sőt ellenkezőleg, megvagyok győződve, hogy ezen kormány, mely itt e székeken ül, különösen annak vasakaratu elnöke, ezen törekvéseket még csirájukban megfogja fojtani. (Helyeslés jobbfelől.) Ellenmondások a szélsőbaloldalon. Megvagyunk győződve, hogy kormányunk döntő helyen felelmei szava: és megmondandja, hogy a magyar nemzet belátja ugyan, saját védelme szempontjából a foglalás szükségességét, de a foglalást akként óhajtja átalakítani, hogy abból a nemzetre ily iszonyu terhek ne súlyosodjanak, mint a minők reá a jelen évben súlyosodnak, hanem azok okvetlenül megkönnyebbüljenek; mert az országnak pénzügyei, — ha ily mértékben növekednek a foglalás költségei, mint ezen évben történt, azt nem fogja megbirni. Én hiszem, hogy kormányunk megfogja azt mondani az illetékes helyen, hogy mi ugyan belátjuk ezen foglalásnak szükségét és készek is vagyunk arra áldozatot is hozni, de a mi lehetetlen, a jövőben már nem fogjuk tenni, és ha jövőre ily roppant terhek keretnek tőlünk, felek, hogy azzal fogunk felelni: „Vitam et sanguinem pro Bosnia, sed pecuniam non,” — mert nem lehet. Óhajtja a nemzet, hogy ezen elfoglalt tartományok sorsa mielőbb végleg akkép eldöntessék, hogy megmaradjon befolyásunk, de költségünk is kevesebb legyen. Tegnapp elmlített Polonyi t. képviselő ur, hogy a történet igazolja, hogy Booszniát már az Árpád-házbéli királyaink is megszerzték; sőt, hogy minden szerencsétlenség, még a mohácsi vesz is, ebből a Boszniából, mint fészkekből zúdult ránk. Én mást tanultam azon történelemből, melyet én olvastam; nevezetesen Bosznia történetéből az a tanulságot vontam ki, hogy már az Árpád-házbéli királyok belátták annak szükségét, hogy a magyar királyságnak Boszniára szüksége van; de soha be nem kebelezték, hanem csak a magyar korona főúri hatósága alá helyezték. Kijelentem, hogy én a bekebelezést most sem óhajtom, sem a monarchiába, sem a monarchia valamelyik állama területébe. Polonyi t. képviselő ur azt mondta, hogy Bécsből az a szél fúj, hogy valami secundo genitura-felére törekesszünk ottan. Én megvallom, — hogy ezt részemről nem elnevezem.

Megmondom miért. A gondviselés a mi uralkodó házukat elég főherczeggel megáldotta; tegyük úgy mint az az okos ravasz orosz hatalom tett, hogy betette Bulgáriába Battenberg herczegét. Alakítsunk ott egy fejedelemséget; tegyük oda egy herczegét fejedelmül, azután gyamoltsuk katonailag mindaddig, míg azon félvad embereket valamiképen tisztességesen felnevel; akkor pedig hogyha már valamennyien a civilizált népek sorába felvehetők lesznek, azt mondjuk nekik: isten veletek, eljetelek úgy, a hogy tudtok. Így befolyásunk is megmarad, kizorítottunk onnan az orosz befolyást is, oly tetemes pénzünkbe sem kerülne mint most. Azon erős meggyőződésben vagyok, hogy kormányunk mindent el fog követni arra, hogy országunk pénzerejét felülmúló terhekkel tovább ne terheltessek és az elfoglalt tartományok ügye akkép döntessék el véglegesen, hogy befolyásunk megtartása mellett tetemes költségünkbe ne

gyilkos legyek vagy mintha valami csodában remélnék, mely föltámasztotta a megöltet.

Reszketve kapaszkodtam a gondolatba: hátha nem halt meg? Hátha még él? De nem mertem senkitől kérdezősködni, kimenni sem mertem szobámból. Féltém emberek közé menni, mintha homlokomra volna írva a gyilkos és mintha mindenki leolvashatná azt onnan.

Igy télt el másnap délig az idő. Remegve vártam minden pillanatra, hogy ajtómon kopogtatnak, ho y a törvény emberei jönnek elfogni a gyilkost. De midőn aggodalmam alap-talannak bizonyult be s midőn láttam, hogy legalább egyelőre nem fordult ellenem a gyaru, még erősebben kezdett biztatni a remény, hátha nem halt meg Heloise?

Minden idegem rezgett. Oh! nem, nem, nem halhatott meg! Hevesen zokogva takartam el arcomat és egyre csak azokat a szavakat ismételtém.

Még mindig oly csodálatos érzés volt az, a mit éreztem, mintha nem bírnám elhinni, a mit cselekedtem.

Mikor alkonyodni kezdett. végre elszántam magamat, hogy kimegyek. Borus, ködös nap volt, mint tegnap, egyes hópilek szal-longtak a levegőben. Emberek jártak, keltek az utcákon, csak úgy, mint máskor, senki sem fordított figyelmet reám. Remegve lestem, vajjon nem látok-e valami ismerős arcot? Nem láttam.

Csak midőn az utcához értem, hol a Pintérek háza állt, láttam a sarkon befordulni az öreg könyvvezetőt. Siettem s ámbár láttam, hogy észrevett engem, nem állt meg beszélgetni, hanem egy inogorva, lesújtó pillantást vetve reám, odább ment.

Most annyira elkezdtek reszketni lábaim, hogy csak nagy erőfeszítéssel bírtam tovább haladni. A sarkotól negyedik ház volt a Pintéreké; nem kellett messze menni. De vajon tovább menjek-e? Miért menjek? Hanem azért,

Nem találkoztam senkivel sem a lépcsőn, sem az előszobában. Nem hallottam semmi neszt, még saját lépteimnek kopogását sem, mintha a láthatatlan alak ugy rakta volna lábaimat a talajra, hogy meg sem hallatszott.

Atsuhantam az előszobán s beléptem balra a francia kasszony szobájába. A láthatatlan alak rátette kezemet a kilincse s oly halkán nyílt meg a szoba ajtaja, mintha valami kísértet lépett volna be.

A leány az asztal mellett állt a szoba közepén s felfordította fejét. Kék szalagcsokor volt fején mint rendesen. Bár a szoba már bomlályos volt s szemeim is kápráztak, azt hiszem jól láttam, hogy reszket.

De abban a pillanatban nem ismertem könyörületet, csak vad elhatározást. Kezem a kés markolatát szorongatta.

— Eljöttem az utolsó szóért. A leány nem felelt. De nem is kellett felelnie, a hallgatás is felelet volt.

És fölemben zugott a láthatatlan alak sürgetése: „Itt a kedvező perc. Hamar!”

Hirtelen oda léptem. Bal kezemmel meg-ragadtam a leánynak mindkét kezét, jobb kezemmel kirántottam a kés begömbölt felső kabátom alól s szivebe ütöttem.

Csak egy sobjáját hallottam, semmit egyebet. Csak egy rándulást éreztem, a mint balkezembe szorítva tartottam két kezét. Akkor elbocsátottam mindkét kezét s lerokadt. Abban a pillanatban megszállt a kétség-beesés, oda akartam borulni a holtra; de mintha az a láthatatlan alak ismét megragadta volna kezemet s ismét oda kiáltott volna fölembre: — Hamar, hamar! El innen! Kirohantam a szobából. A lépcsőnél egyszerre kabútság lepett meg. Azt hittem, mindjárt összerokadok. De elmul, csak egy pillanatra tartott. Akkor valami gyáva, nyomorult aggodás fogta el szívemet saját életem végett,

a menekvés állati ösztöne. Sietve mentem végig az utcákon, egész lakásomig a Józsefvárosban. Dideregtem és izadtam egyszerre hideg veríték borította homlokomat.

Mikor haza értem, bezártam kis szobám ajtaját. Lemostam a vérseppet kezemről és kabátom újjáról, az összegyűrt véres kézelőt elégettem a kályhában. Aztán eloltottam a gyertyát s ledőltem ágyamra.

Iszonyu éj volt ez. A pokol minden kínját átszenvedtem; de folyvást eszméletemen maradtam egész reggelig.

Eszembe jutott, hogy még alig pár hónapja, hogy Heloise itt volt, itt e szobában és oly boldog voltam vele. Visszaemlékeztem mindenne, a mi akkor történt, minden csekély-ségre, minden szavára, minden mozdulatára, arra a bájos mosolyra, melylyel szemem rajtam csüggtek. És most azok a szemek örökre lezárvák és az az ajk, melyet akkor oly forró csókoltam, örökre hideg s a mint eszembe jutott, hogy abba a szivbe, mely akkor szivemen dobogott, én szurtam a gyilkos kést, mint a zápor ömlöttek szememből könnyeim s oly fájdalom nyílt át idegeimben, mintha saját szivembe szurtam volna azt a kést.

A lázas dühnek, mely ellene ingerelt, most már vége volt. Csak arra emlékeztem, mily kedves volt és mennyire szerettem őt. Ugy szerettem volna még egyszer oda menni drága holttestéhez s ott halmi meg mellette Átkoztam magamat, miért nem volt bátorságom saját szivembe döfni azt a kést, mely az ő keblét átjárta!

Az orgyilkosság gondolatával tusakodtam sokáig. Igen, igen; mondtam magamban, meg-fogok halni én is. Hanem valami még visszatartott, valami különös gondolat, mely a kétségbeesés közt is mint valami czernaszál kötött meg az élethez. Néha-néha úgy tűnt föl nekem, mintha az egész csak egy szörnyű álom lett volna, mintha lehetetlen volna, hogy én

lélekkel, becsü-
ezen foglaltai
megszavazom
zik, hogy azt
ott a katonai
chimedesi pou-
alkotmányt,
tegyverhatalom
sarkalatos tör-
triát és az egy-
ralmat felépít-
meg. (Helyes-
megvagyok
mely itt e szé-
akaratu élnoke,
kban megfogja
lenmondások a
győződve, hogy
melendi szavá-
nyar nemzet be-
emponjtábol a
foglalt akként
ól a nemzetre
ljanak mint a
osodnak, hanem
nyenek; mert
ha ily
lálal költségéi,
nem fogja meg-
fogja megfogja
i, hogy mi ugyan
éget és készek
ozni, de a mi
fogjuk tenni, és
éretnek tölnek,
i: „Vitam et
ecumiam non,”
nemzet, hogy
a mielőbb vég-
egmaradjon be-
vesebb legyen.
pviselő ur, hogy
niát már az Ar-
szerezték; sőt,
még a mohácsi
nt fészkekből zu-
zon történelem-
etesen Bosznia
ontam ki, hogy
belátták annak
ltságának Bosz-
e nem kebelez-
ona főúri ha-
n, hogy én a
n, sem a mo-
lamelyik állama
ur azt mondta,
gy valami se-
nek ottan. En-
mről nem el-
ndviselés a mi
ggel megáldotta;
avas orosz ha-
ába Battenberg
fejedelemséget;
edelmul, azután
ddig, mig azon
tisztességen
már valamely-
felvehető lesz-
veletek, életék
yásunk is meg-
s befolyást is,
inek mint most,
nyok, hogy kor-
ni arra, hogy
erkekkel tovább
rtományok ügye
gy befolyásunk
ötszünkbe ne
malami csodában
a megöltet.
a gondolatba:
ég el? De nem
i, kimenni sem
rek közé menni,
a gyilkos és
azt onnan.
az idő. Remegve
gy ajtómon ko-
erei jönnek el-
godalmam alap-
lntam, hogy
ellenem a gyanu,
a remény, hátha
Oh! nem, nem,
zokogva takar-
azokat a szava-
s érszét v'ot,
nám elhinni, a
végre elszán-
Borus, kődös
hópelek szál-
jártak, keltek
máskor, senki
remegve lestem,
ős arcot? Nem
értem, hol a
rkon befordul-
s ámbár lát-
m állt meg be-
lesújtó pillan-
eszketni lábaim,
bírtam tovább
áz volt a Pin-
enni. De valjon
? Hanem azért

kerüljenek: a rendkívüli hadiszükséglet fede-
zésére vonatkozó törvényjavaslatot általánosság-
ban elfogadom. (Helyesítés a jobboldalon.)

Napi hírek.

Kérelem Debreczen város hölgylei jó szívéhez. A kezelem alatti börtönökben le-
tartóztatva lévő szerencsétlenek és bűnösök tiz
százaléka rendszeren a női nemhez tartozik, ki-
ket miután sem kézi munkákra, sem egyes
iparágakban foglalkozásra alkalmazni nem le-
het — általában szomorú tetlenségben töltik
nyomorult napjaikat. Pedig ilyen szerencsétle-
neknek a munka jótékony szórakozás és neme-
sítő foglalkozás lenne, mert némileg elvonná
gondolataikat szerencsétlen jelenükről, és kiet-
len sivar jövőjükről, más oldalról a tevékeny-
ség javító befolyással hatna lelkeikre. Nagyon
szívesen vállalkoznék apró kézi munkák tel-
jesítésére igen jutányos áron, u. m. harisnyá-
kötés, durvább vászon-neműek varrása, fehér-
nemű feldolozás stb. ha ezen szándékomban gyá-
molást, és támogatást nyerhetnék az irtalmat
és szánalmat ösmérő gyöngéd női szívekkel
bíró hölgyszemélyektől, a nélkül hogy alamisz-
nát kérnék vagy adakozást kívánnék. Kegyes-
kedjenek azért a nemes szívű hölgylek kis cso-
portba társulni ezen hasznos és erkölcs neme-
sítő célra — s munkát adni a szerencsétle-
neknek, s jótékonytárgyat, irtalmat gyakorolni
aügyi áldozat nélkül, s a társadalom haláljára
teendik magokat érdemessé. Az esetben ha
szavaim nem hangzanak el eredmény nélkül,
a társulatba állandó jótékony hölgyszemély
résztvevő tervvel szívesen szorgalmadok.
Legyenek üttörők Debreczen lelkes hölgylei
ezen a terven hazánkban — külföldön régen
gyakorlatba van ez az irtalmas cselekedet —
s mentek meg, a mi megmenthető, a társa-
dalomnak és a hazának. — **Tóth Mór** királyi
ügyész.

A Petőfi társaság ittenifelfolvásói léle-
sén a színházi bevételből a tiszta jövedelem a
kiadások levonása után 350 forint tesz. Ez ösz-
szeg a társaságunk megküldött, a hol is az a
Debreczen város 100 fős alapítványához
fog csatlakozni. Így városunk a Petőfi-társaság-
nak 450 főt alapítótárgya.

Népmagyarisítás. Pische József nagy-
váradi illetőségű, debreczeni lakos vezetékné-
vének Pircsi-re való változtatása belügyminis-
terleg engedélyeztetett.

A daláregyesület központi igazgató
választmánya f. hó 28-án, pünkösd vasárnap-
ján tartja ülését, mely alkalommal megállapít-
tatnak mind ama intézkedések, melyek köz-
ponti és a debreczeni nagy bizottság által kö-
zösen és egyetértőleg foganatosítandók lesznek.
A központi igazgató választmány az üléseiből
fogja kiküldeni meghatalmazott képviselőjét is,
kinek feladata lesz, a debreczeni nagy bizot-
tsággal személyesen tenni magát érintkezésbe
a helyszínen s megállapítani ugy az ünépely
minden részletét, mint az egyetemes költség-
vetést.

A királyinéről a „Függetlenség” a kö-
vetkező adomát jegyzi fel: Közlebb künn sé-
tált a budai erdőben, hol illatos, sarjzó fü-
vő, bokrok árnyában észrevett egy — szur-
tos szégyenesen öltözött munkás embert, ki
hosszan elnyújtózva aludta az igazak álmát.
Ez a tavasi kép, ugy látszik, tetszett a ki-
rályinának, és nem annyira trefás, mint kedves
gondolat ötlött az eszébe. Az alvó ember mel-
letti, lábairól leesve, heverte papucsai. A ki-
rálynő kiserője által mindgyökibe egy egy kí-
lógó ezüst forintost tetetett, aztán folytatta sé-
tját. Mint az erdőrd, ki utjában kalauzolta,
beszéli, szünte gyermekes örömmel élvezte a
gondolatot, hogy fog bámolni a jámbor paraszt,
s csak azon agódot, hogy valaki el ne lopja
a forintosokat.

csak tovább mentem, átkerülve az utca tulsó
oldalára.

Egyszerre átpillantok, s jég hideg borza-
dás fut át egész testemen. Fekete posztóval
volt bevonna a kapu ajja, s ott láttam a ka-
puban ezüstös gyászruhájában a temetést ren-
dező intézet portását.

Téhat vége! Mindennek vége! Holoise
meghalt és én gyilkos vagyok!

A felelem erőt öntött roskadozó lábaim-
ba, nem rogtam le ott, hanem tovább futot-
tam. Szerettem volna kifutni a világból, csak
lehetett volna.

Még azon éjjel elhagytam Budapestet, s
azóta hányóftam, vetődtem szanaszét a vilá-
ban, bujdosva, állnevek alatt lappangva, egyik
helyről a másikra szökve és nem találva sehol
nyugalmat, sehol megpihenést. Hiába akarom
részegségbe fojtani bánatomat, kétségbeesése-
met; hiába hívom a halált; százszor akartam
mér elválni nyakamat, levetni magamat a ne-
gyedik emeletéről s szétloccsantani agyvelőmet
a kövezeten, lefektüdni a vasutra a robogó moz-
dony elé. A utolsó pillanatban mindig elha-
gyott bátorságom; gyáva voltam meghalni.
Gyáva, nyomorult!

De most már nem állom ki tovább. Száz
pokol nem égethet ugy, mint a mi engem éget
itt belül azóta, éjjel nappal. . . Mintha jízó
vasfogókkal szagotnak testemet, s mintha for-
ró ölmot öntենék koponyámba. . . És az az
utalatos kísérlet, a kit soha sem látok, de a
ki mellettem van attól a naptól fogva és egy
pillanatra sem távozik, velem jár, mellem fek-
szik az agyba. . . érzem jég hideg testét, de
nem látom. . . Meg akarok szabadulni jőtől
végre! Meg akarok halni. Mindent elmondtam.
Vezessenek a börtönbe.

A virágkedvelők figyelmébe ajánlatik,
hogy a r a b k e r t b e n néhány száz cserép
kiültetni való igen szép m á l y v a, számtalan
valfajban cserepenként 10—12 krajval eladó.
Megrendelések K a p e c z i P a l várügyúrál
(városház) elfogadtnak és pontosan házhöz
szállítatnak.

A kis liliputiak csakugyan megláto-
gatják városunkat. A titkárjuk Klein Márkus,
ma itt járt s a B i e d e r m a n n palota egyik
üres bolthelyiségét bérelte ki. A liliputiak
szombaton érkeznek meg, s pünkösd első nap-
ján vasárnap már láthatók lesznek. — A vi-
lágvárosokban a hol eddig megfordultak, álta-
lános bámulat tárgyai voltak, s mi magunk is
megtekintettük, midőn a fővárosban jártunk, s
nem kis meglepetésben részesültünk. A li-
liputiak olyan látványosság, a milyen csak rit-
kán kínálkozik az embernek.

Revolveres pályadörök. Az északkeleti
vasutársaság Debreczenből kiinduló vonalának
Debreczen és Er-Mihályfalva közt eső részén,
az órházak többnyire erdősegekkel borított
vagy községetől távol eső, lakatlan pusztai
helyeken vannak. Elképzelhető tehát, hogy ott
a pályadörök biztonsági állapota nem valami
nagyon lehet irtélyesre méltó. Hogy valóban
nem az, mutatja azon körülmény is, hogy a
Debreczen-Vámospercs közt fekvő vonalrészén,
rövid két év alatt két pályadör és az egyiknek
neje is, összesen tehát 3 egyén esett rabló-
gyilkosságot áldoztatva. Miután ezen pályadörök
a netaláni megtámadások esetében, kizáró-
lag az önévédelemre vannak utalva, az emlit-
tett vasut igazgatósága felterjesztést tett a
közlekedésügyi miniszterhez az iránt, hogy a
Debreczen-Er-Mihályfalva közötti vonalrészén,
a pénztárt kezelő pályadöröknek forgópisztoly-
lyal való ellátása engedélyeztetessék.

Az országos dalár-ünépelyt rendező
bizottság 1882. évi május hó 29-ik napján d.
e. 10 órakor a városháza nagy termében köz-
gyűlést tart.

Felhívás. Debreczen sz. kir. városi és
hajdumegyei népiszkolai tanító urakhoz! Nagy-
meltóságú közoktatási m. kir. miniszter ur ó
excellenciája f. évi május hó 5 én 12,720. sz.
a. kelt rendelete folytán f. évi nyári szünidő
alatti népiszkolai tanítók számára csak Budapest-
ten fog 6 heti tornaszati póttanfolyam tartatni
még pedig a Duna balpartján a nemzeti torna-
egylet csarnokában, és a Duna jobb partján
az I. ker. Krisztinaváros részi tornaegetlet
csarnokában külön-külön. Mind a két helyen
felvehető lesz összesen 60 tanító, kik egyen-
ként 80 frtnyi segélyt kapnak a 6 heti tanfo-
lyam alatt ezen segélyből lévén az utazási
költség is fizetendő, — miről a tisztelt tanító
urak oly felhívással értesítettek, hogy a kik
közülök a tornaszatban még kevés jártasság-
gal bírnak (ide nem érve az idősebb tanító
urakat) s abban gyarlótságot kívánnak sze-
rezni: keresztlevelekkel, s jelenlegi szolgálati
és egészségi állapotokról szóló orvosi bizi-
onyítványokkal felszerelt s budapesti kir. tan-
felügyelő Békey Imre urhoz intézett folyamod-
vényaikat f. évi június hó 5-ig hozzáam adják
be. Debreczen 1882. május 24. Kiss József,
hajdumegyei kir. tanfelügyelő.

A cselédirtartó közönségnek mint ren-
desen a pünkösd közeledtével, most is figyelmé-
be ajánljuk a Z i c h e r m a n n H e r m a n n
cseléd szerző és közzététő intézetét. Ez váro-
sunkban a legregibb s legtöbb forgalomnak ör-
vendő intézet, s a hosszú időn át a közönség-
nek volt alkalma azt minden tekintetben ki-
próbálni, s megbízhatóság, pontos kiszolgálást
tekintetben a közönségnek méltó bizalmára
tette magát érdemessé.

Maradozó igyekezetük. Két lovat
vett a vásáron a t-1 ember. Midőn a lovak
„jósága” felől tudakozódott, egyik komája kö-
vetkezőleg „véleményezteté”: Igazán kár érték.
Másképp jó két ló lenne, csak az az egy hi-
bájok van, hogy az egyik nem akar „indítvá-
nyozni”, a másik meg egyáltalán nem „fogal-
maz”. Tudja komám, olyan maradozó igyeke-
zetek.

Magyar nyelvű póttanfolyamokat ren-
dez az idén is a közoktatási miniszter a ma-
gyar nyelvet nem bíró néptanítók számára. E
célra a következő képezdek vannak kijelölve:
a lévai, losonczi, sárospataki, bajai, aradi, ko-
lozsvári, székeskeresztúri, zilahi, szegedi, mar-
marosszigeti, győri és szombathelyi. A póttan-
folyamon résztvevő minden tanító 70 kr napi-
díjban részesül.

Amerikai leányvásárlás hire terjedt
el a fővárosban. A dolog így áll. A budapesti
rendőrség letartóztatott egy Nagy Perke Er-
zsébet nevű nőt, ki 7 évvel ezelőtt Amerikába
vándorolt ki s most magyarországra vissza-
terve, Szegedről hat leányval érkezett Buda-
pestre, hogy őket Amerikába szállítsa. A le-
ányok kezdetben azt vallották, hogy őket Nagy
Erzsébet Szegeden Szalay Imrétől vette meg
és pedig abból a célból, hogy őket Amerikába
mint rabszolgákat eladja. Ma már azonban a
leányok bevallották, hogy nem ugy áll a dolog,
hanem Nagy Erzsébet, ki rokonait látogatta meg
Szegeden, benézett Szalay Imréhez, kinél ő egy
időben alkalmazva volt, s ott elbeszélte, hogy
milyen jó dolguk van a magyar leányoknak
Amerikában. Erre a leányok közül hatan neki
estek a nőnek és addig kérték, hogy vigye ki
őket magával Amerikába, mig ez végre engedett,
a leányok 660 frt adósságot Szalaynak kiírtette,
könyveiket magához vette és megindult velök
az új világ felé, de csak Budapestig jöhettek.
A letartóztatott Nagy Erzsébetnél jelentékeny
pénzösszeget és nagyértékű ékszereket találtak.
A rendőrség átadta az egész ügyet a kir. ügyész-
ségnek.

Gyermek-gyilkos patkány. Finiszerre-
ben megrendítő szerencsétlenség történt a nap-
okban. Egy szegény halász nevével és két hó-
napos gyermekével ott lakott egy a víz part-
jához közel fekvő kis kunyhóban. Egyszer ugy

hajnal felé a mint a halász felebredt, feltűnt
neki, hogy külföldben nyugtalanokodó fiacskája
az egész éjén át nem költötte fel sírásával ál-
mukból. Gyertyát gyújtott és a bölcsőhöz ment.
A látvány, mely most szeme elé tárult, oly
borzasztó volt, hogy a szerencsétlen apa egy
velőtrázó kiáltással eszméletlen terült el a
földön. A kiáltásra felebredt neje is, s oda
rohant, iszonyodva látta kis fia összemarczan-
golt tetemét. Abban a pillanatban is rága a
hust róla egy patkány. A kis ártatlan torka
ketté volt szakítva, s piczi testéből már alig
volt valami a csontjain kívül.

Ötven éves doktori jubileumát ünne-
pelte meg a napokban Takács Alajos nyiregy
házi orvos, hol már 1836 óta működik s köz-
tisztelőben áll. Mintegy 200 teretű közva-
csora is volt tiszteletére; a város billikomot
adott át neki.

Egy nő, ki hét évig volt férfi. A bir-
minghami törvényeséket elött rendkívül érdekes
pórt tárgyaltak a minap. A vádlottak padján
Miss Furneaux ült, egy negyvenhárom éves
nő, kire nagyon eredeti szédégek bizonyul-
tak rá. Körülbelül ezelőtt hét évvel trefából
felöltözött férfinak, s ismerősei házában
lord Clinton gyanánt mutattata be magát, ki-
nek halálát a hírlapokban olvasta. Mintán ma-
ga a barátói is isig ismerték rá a férfi ru-
hában, tetszett neki mondélni a dolog, s el-
határozta, hogy férfi marad: Liverbooból, szü-
letési helyéről Londonba utazott, itt mint lord
Clinton nagy sikkerrel szerepelt, s meglehető-
sok iparost és kereskedőt csalt meg. Sőt egy
Ward nevű bolli-leányval ismeretséget kötött,
viszonyt szőtt vele, s megígerte neki, hogy nő-
ül veszi. A szegény leány annyira megörült e
ritka szerencsének, hogy megtakarított kész-
pénzét, 200 font sterlinget, átadta a „völe-
gény”-nek. Mikor Miss Ward tanúságtételre
megjelent a törvénytűszek előtt, s megpillantot-
ta „völegényt” szoknyában, elájult. A kaland-
dornót számos csalási s egy bebizonyított vál-
tóhamisítás miatt hét esztendőre nehéz börtön-
re ítélték.

Mai lapunkban foglalt hirdetés által
Ienthalth & Comp. bankháza Hamburgban a
hamburgi pénzlottó sorsjegyeit ajánlja. Ezen
több, mint 100 év óta létező sorsjáték sokkal
jobb ismeretes, semhogy annak szilárdasá-
ra utalunk kellene. Csak azt emlitjük meg,
hogy a hamburgi kormány az összes nyere-
mények pontos kifizetéséért, az állam minden
jávalval kezelsedik Ienthalth & Comp. bankháza
csaknem egy fél évszázad óta áll fenn, mely
idő alatt, ugy megbízhatósága, mint pontosságú
által oda törekedett, hogy egy régi czég jó
hírnevét állandóan megőrizze. Mint különös
intézkedés a czég részéről, nem mulasztjuk
el köztudomásra hozni, hogy a nyert összegek
által a nyerek lakhelyére is kifizethetnek,
a mennyiben a czégnek, külön e célra, Ausz-
triában is első rendű bankházaival van össze-
kötötése.

Közgazdaság.

**A debreczeni szőlőmívelés és a vándor-
tanár ur tanítása.**

II.
Debreczen, máj. 23.

A debreczeni mívelés ellen az 1-6 pont
alatt felsorolt erősségeket egyik részének lát-
szalagos helyességét tagadni nem lehet, a meg-
görcsösödött száraz tőke, a nedvkeringést min-
denestre akadályozza és annál inkább, men-
nél ágas-bogasabb, görcsösebb és szárazabb.
De ez csak látszalagos akadály, először is,
mert a debreczeni mívelésmód nem zárja azt
ki, hogy a tőke szép gömbölyű, élettelmes le-
gyen. Aki a gyakorlatban levő metszést gon-
dosan kezeli, a vesszőket minden oldalról
egyenlően fejleszti, a rossz helyen fakadtakat
és szükségtelenekeket zölden leszedeti, fűrészel
és éles baltával dolgozik a metszésnél, annak
tőkei gömbölyűek, frissek maradnak s nem
nőnek túlságos nagyokká. Másodsor pedig azt
kell figyelembe venni, hogy ami talaj és ég-
hajlati viszonyainknál nem kell felni attól,
hogy különben gondos kezelés mellett, nem
lesz elég erő, elég nedvkeringés a tőkében,
oly végtelen buján hajít át a szőlő, nemcsak
vesszőre, de termésre is, hogy ennek fokozása
nem látszik szükségesnek. De még az az erős-
ség is csak látszó, hogy a mi tőkéket sütné
a forró nap s e miatt száradna ki, mert tud-
juk, hogy már május közepén gyakorlat sze-
rint „bekapáljuk”, „bevégyük” a szőlőt, vagy is
a földet feihalmozzuk a tőke körül, lehuzzuk
az ormókat és ez ugy marad augusztus végeig
Amaz erősség tehát csak olyan vidéken bír
értékkel, ahol a szőlőt nem ormók között mive-
lik s nem takarhatják be nyáron.

De hátha átmenünk azon mívelési mó-
dra, melyet a tanár ur ajánlott, mit nyernék e
tekintetben? Szerintem semmit, sőt azt hiszem
kárt tennék magunknak. A tőkék lefűrészelé-
sével nem tennék egyebet, minthogy azt le-
jobb szállítanánk, mert a gyökérből hajtott
vesszőket ugy is levagdalnánk tehát ismét tő-
két alkotnánk csakhogy a föld színe alatt;
valami kevéssel jobban elrejtjenék ugyan azt
az új tőkéket a nap hevetől, de annyival kevés-
bé tudnánk azt alakítani, s az lenne igazán
ágas-bogas, annak gyomlálása, zöld jövéseinek
válogatása, sokkal nehezebb volna, de még itt
következik egyik legfőbb erősség ellene. Aki a
mi vidékünkön különösen a homokon miveli
a szőlőt — végre is csak ez itt a szőlőtálat
— tudja, hogy mit kell nekünk szenvedni a
cserebogár pajárjától, a gyökérből kiinduló és
egy legalább is egy tenyérnyire a földben levő
szőlővesszőnek kérgét lerágna a féreg. Az ugy
nevezett „porhajások”-nak milyen nagy részét
teszi ez tönkře, hány szőlővessző tönkře tesz
olyat, amely a tőke aljából indul ki s jó for-

mán egy pár ujjnyira van a földben, ez maga
elég ok arra, hogy kétséget támasszunk az
ajánlott mívelési mód jósága ellen.

Ami a 2-ik pontban felhozott erősséget
illeti, az nem állja ki a bírálatot, ha jó sző-
lőmunkásokat használunk a fedésre és nyitásra
oly kevés szőlővessző török el, hogy az emli-
tésre sem méltó. Eppen a százados gyakorlat
tanította meg a mi munkásainkat oly ügyes-
ségre, amely feleslegessé teszi az aggodalmat.
Ezekután pedig, hogy ha az itt elmon-
dottak, más debreczeni szőlőmívelők véle-
ményével találkoznék, s a miatt senki sem váll-
koznék szőlőmívelését ily gyökeresen átalaki-
tani, a vándor tanár urnak azt hiszem, leg-
célszerűbb lenne a határban valahol egy táb-
la szőlőt kiválasztani s a birtokos beleegyezé-
sével azt saját felügyelete alatt átalakítani s
e kísérleti szőlőben mutatni meg elméletének
eredményét.

Ami általában az egész szőlőmívelést il-
leti Debreczenben, ugy elméleti mint gyakor-
lati szempontból ki lehet mondani, hogy az a
vidék talaj és éghajlati viszonyainak nagyon
megfelelő, érve alatta a szorgalmas gondos és
értelmes mívelők munkáját. Ki is mondhat ez
már olyan praktikus szaktudósok, kik az orsz-
ág nagyrészének mívelési módját ismerték s
a gyakorlatban terjedelmes szőlőmíveléssel fog-
lalkoztak. Egyedül az ugy nevezett „porhajás”
alkalmazása az, amely ellen kifogásokat tesz-
nek; de alig hiszem, hogy ezt is kifogásolják
ha egyszer figyelemmel kísérnék a termés
szünet előtt s látnák, hogy a mértékkel és
helyén alkalmazott porhajás vesszők mennyi-
vel előbb és mennyivel jobban s fejlődöt-
tebben érlelnek a fűrtől.

A debreczeni mívelésnél a termés meny-
nyiségét fokozni törekvő javításokra alig lehet
szükség, mert itt mennyiségileg ugy is nagyon
jól állunk, mikor egy kataszteri hold szőlőn,
közép terméssel 30, 60 esztendőben pedig 45
hektoliter bor terem, akkor nem lehet panasz
Hanem a minőségben van javítani való, a „vá-
logatást”, „gyomlálást” nálunk nem ismerik, ez
az amivel a minőséget emelni lehetne legalább
odáig, hogy ha jó asztali borokat nem termel-
hetünk is mindenesetre, nagy kivitelre számít-
hatnánk szőlőfűrtökben.

E tárggyal kapcsolatban jónak látom a
vándor tanár ur figyelmét a debreczeni bor-
termelésnek három fő nyomorúságára felhívni.
Ez a három tény az, ami a debreczeni vinkót
országszerte oly hírhedté tette, nem annyira
a szőlőmívelése. Először is, a debreczeni em-
ber nem vigyáz a szőlőfajtákra, össze-vissza
ültet mindent, csak szőlővessző legyen. Ez az
országunk közös baja ugyan, de itt e szokás
még is egészen különösen uralkodik, más vi-
déken csak abban hibáznak, hogy a fajtákat
összevegyítik, de a roszat kerülük és irtják.
Itt a köznép éppen nem tekint semmire, sőt
látszalagos nyereségért elrontja egész termését
még azon a szőlőn is kapnak, amelyet itt „kő-
belinek” neveznek ugyan, de nem a valódi
kőbeli, hanem a „polyhos” és amely minden
más vidéken mint az utféli gyom irtalom nél-
kül irtatik, mert mindenki tudja s kísérletek
mutatták, hogy nemcsak saját bora élvezhetel-
len, sőt még a többi bort is rontja, de rop-
pant mennyiséget terem, s itt azért kedvelik.
Másodsor a szüretelés módja az ami va-
lóságos ázsiai elmaradottsággal üztetik s végre
a legfőbb a harmadik, a bornak kezelése, a
pincze gazdálkodás az, ami itt minden bírálat-
tan alul áll, csak igen kevés kivétellel és ami
tönkre teszi a debreczeni vinkót. Főleg ezek-
ben kérünk és szükségünk mi tanítás s azt
hiszem itt legtöbb lesz a javítani való.

D.—K.

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr” eredeti táviratai.

(A Magyar távirati iroda eredeti stürgönyei.)

Budapest, máj. 25. (Érk. d. u. 2 óra.)
A képviselőház ülésén a hiteljavaslat (Mile-
tics elfogadja; Urvary, Reviczky, Hodossy,
Sarközy Aurél, Prónay Gábor és Hermann
Otto ellene szólnak fel.

Bécs, máj. 25. (Érk. d. u. 2 ó.) Nanznyi
helyörség tegnapelőtt reggel 100 felkelővel
megütözkvén, a felkelők 12 halott vesztésé-
gel megfuttattak. Vesztéségünk 1 sebesült.

Kairó, május 25. (Érk. d. u. 2 ó.) A görög
kormány 400 tüzer Alexandriába, kétszáz-
at Damiettebe küldött a tengerpart hosszában
torpedókat lerakni; a hajórajok három hó-
napra élelmezési szerződést kötöttek.

Bécs, máj. 25. (Érk. d. u. 2 ó.) Beust gróf
legfelsőbb feliratát saját kérelmével felmen-
tetett. Utódja Wimpfen gróf lesz.

Felelős szerkesztő: **Vértési Arnold.**
Főmunkatárs: **Karcszag Vilmos.**
Kiadó: **Kutas Imre.**

MATTONI-féle
BUDAI KIRÁLY
KESERŐFORRÁSOK
Deák Ferencz-forrás, Hunyady Mátyás-forrás,
Szt. István-forrás, Gróf Széchenyi István-forrás
Mattoni és Wille, Budapest
Kapcsolat minden gyógyszerárban és ásványvíz-
kereskedőben.

